

Szántó
Gábor

SZÁMVETÉS ELŐTT

Hazánk felszabadulásának harmincéves évfordulója, a negyedik ötéves terv időszakának befejezése után indokolt visszapillantani eddigi tevékenységünk eredményeire és gondjaira, hogy tárgyilagos céltudatossággal oldhassuk meg jövőbeni feladatainkat. E rövid írásomban a Kaposvári Állami Erdőrendezőség 1968—1974 közötti hétéves időszakának a munkájáról és e munkának a gazdasági életben realizálódó eredményeiről és problémáiról kívánok szólni.

A 611 453 ha kiterjedésű működési területünkön 155 ezer hektár erdő és fásítás található. Az élőfakészlet meghaladja a 20 millió köbmétert, a folyónövedék pedig a 600 ezer köbmétert. Ebben a körzetben még napjainkban is 8—10 ezer ember talál megélhetést az erdőgazdálkodás és a primér vagy az ehhez közelálló faipar területén.

Erdőrendezőségünk az országosan egységes rendszerben meghatározott módon 1968-tól 1974-ig 119 ezer hektár területről készített erdőgazdasági üzemtervet és 1975-ben további 19 ezer hektár üzemterv készül. Így mi is elértük, hogy 1970-re felszámoltuk az üzemtervezetlen területeket és az 1975. évi munka befejeztével pedig valamennyi üzemtervünk érvényes már. A következő ötéves tervidőszak egy-egy évében átlagosan 16 ezer hektár üzemterv megújítását kell elvégezni, az időközben keletkező kötelezettségek mellett. Az üzemtervezettségi szint és az adatok gépi feldolgozásának a kiterjesztése módot nyithat arra, hogy az üzemtervi adathalmazt évente, vagy egyéb célszerűen megválasztott időközökben, a bekövetkezett változásoknak megfelelően korrigálni lehessen.

Az erdőrendezés gyakorlati eredményei természetesen elsősorban a gazdálkodó szerveknél jelentkeznek — a nagyüzemi állami és szövetkezeti erdőgazdálkodás alapvető tárgyi és térbeli feltételeit biztosító korábbi nagyarányú területrendezések végrehajtásán, majd később a szövetkezeti tulajdonjog rendezésén túl, a vállalatok és szövetkezetek sokirányú erőfeszítése mellett — a nagy fontosságú fakitermelési lehetőségek, az erdőfelújítási, erdőnevelési, erdőfenn tartási kötelezettségek mélyebb és folyamatos feltárása, másrészt olyan társadalmi igények fokozott kielégítése útján, amelyek szociális, természetvédelmi, illetve környezetvédelmi jellegűek.

A szakmai felügyeletünk alá tartozó területeken az összes fakitermelésre vonatkozó üzemtervi előírás egy évi hányada az 1968. évi 617 ezer köbméterről 1974-re 790 ezer köbméterre, a tényleges bruttó fakitermelés pedig 511 ezer köbméterről 710 ezer köbméterre emelkedett. A vizsgált hétéves időszak alatt 4,9 millió köbméteres üzemtervi előírással szemben, ténylegesen 4,5 millió köbméter fát termeltek ki. A *fakitermelés* egyébként 1968 és 1972 között *dinamikusan növekedett, majd az 1972. évi 756 ezer m³-es kulmináció után kisebb visszaesséssel stagnálásba ment át.*

A nevelővágások — tisztítások és gyéritések — időarányos előírása 84,3 ezer hektár, 1349 ezer m³, ezzel szemben a végrehajtás 68,2 ezer hektáron 1394 ezer

m³ fatömeggel történt. A *nevelővágások gyakorisága* tehát csökkent, az *erélye pedig növekedett*. Mennyiségi és minőségi vonatkozásban kifogástalannak tekinthető a tisztítások, megfelelőnek a törzskiválasztó gyéritések végzése és nem kielégítő a növedékfokozó gyéritések mennyisége.

A vizsgált időszak alatt átlagosan 262 m³ véghasználati, 38 m³ növedékfokozó gyéritési, 24 m³ törzskiválasztó gyéritési és 8 m³ tisztítási bruttó fatömeget termeltek ki a munkával érintett terület egy hektárjáról. A számottevő eredmények mellett említést kell tenni az *értékes tölgy, bükk, éger véghasználati állományok mérsékelt, 5—15⁰/₀-os túltermeléséről, illetve a gyengébb, zömmel sarj eredetű gyertyán-, akác-, hársállományok kitermelésének jelentősebb, 20—35⁰/₀-os elhagyásáról*. Ezek a jelenségek egyrészt a jó állományok átlagátmérőjének a csökkenését, másfelől a viszonylag jó termőhelyek produktivitásának a mérséklését eredményezik.

A véghasználatok nyomán 11 968 ha új erdőfelújítási kötelezettség keletkezett, ebből 9430 hektáron végeztek mesterséges vagy természetes úton — beleértve a sarjaztatást is — első kivitelű erdősítést. Az összes erdősítési munka a pótlásokkal együtt 12 976 ha, a befejezett erdősítések mennyisége pedig 6354 ha volt. Az *erdősítések minősége az erdőgazdasági szektorban gyakorlatilag kifogástalannak mondható*, míg a termelőszövetkezeteknél a felújításoknak a fele sarjról történik. Állandó gondot — a mennyiségi teljesítésen túl — a fenyő nagy részaránya és a mind jelentősebb vadkár okoz.

A fenyves állományok igen jó mennyiségi fejlődése ellenére nehézséget jelent a fiatal- és középkorú fenyőállományok *Fomes annosus* által okozott mozaikszerű pusztulása. A *vadkár pedig folyamatos ismétlődésével — a vadlélvések jelentős növelése ellenére is — egyes helyeken az utóbbi időben olyan méreteket öltött, hogy a vidék legjobb kocsányos tölgy termőhelyein az őshonos tölgyeseket is csak nagy ügyel-bajjal lehet újratermelni*. A felügyeletünk alá tartozó terület több mint 12 ezer db-ra becsült szarvasegységnyi vadállomány szintje magas és elégtelen a kárelhárítás.

A faállomány újratermelésének hosszú, több évtizedes ciklusa és a vertikális termelési szervezetben e munkának mérsékelt pénzügyi részaránya miatt, a feladat elvégzése elsősorban népgazdasági érdek, ezen érdekek első számú őrei az erdőfelügyelők. Bár az erdőfelügyelői tevékenység nem a legnépszerűbb munka, de jó szemmel végigjárva a vidéket, évtizedek után is megállapítható az erdőállományok milyenségéből az ott tevékenykedő erdészek és vele együtt a mindenkori felügyelők munkája.

A fakitermelési és faállomány újratermelési tevékenységen túl, jelentősnek mondható erdei környezetépítési munka kezdődött Kaposvár, Barcs, Nagyatád, Balatonföldvár térségében a parkerdők kialakítása és a zöldövezeti tervekben meghatározott fásítások beindítása területén. Barcs környékén *megalakult a megye első tájvédelmi körzete*. Ennek a területnek védetté való nyilvánítását *Kaán Károly* már több, mint négy évtizeddel ezelőtt felvetette. Másik két terület tájvédelmi körzetté való nyilvánítása pedig előkészítés alatt áll. A tájvédelmi körzetben több egyetem és intézet kutatói végeznek tudományos munkát, míg a parkerdőket, különösen a tavaszi és őszi hónapokban a pihenni és kirándulni vágyók több tízezres tömegei keresik fel.

Környezetvédelmi tevékenységünket illesztjük más ágazatok kapcsolódó munkaterületéhez is. Az új erdőtelepítések túlnyomó részét a mezőgazdasági üzemek meliorációs terveiben meghatározott területekre koncentráljuk, ugyanakkor figyelembe vesszük a mezőgazdasági nagyüzemi táblák kialakításának követelményeit is.